

NORGES HØYESTERETT

Den 10. desember 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Matheson og Bergsjø i

HR-2024-2259-U, (sak nr. 24-182664SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A

(advokat Matthias Wilding)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over beslutning om å avslå søknad om fri sakførsel i ankesak for lagmannsretten.
- (2) B (mor) og A (far) har sønnen C, født 00.00.2018. De var samboere fra 2017 til 2023. Etter samlivsbruddet flyttet far til Tyskland. Foreldrene ble ikke enige om hvor C skal ha fast bosted.
- (3) Mor innga stevning til Telemark tingrett i februar 2024 med påstand om at C skulle ha fast bosted hos henne. Påstanden ble senere utvidet til også å omfatte samværsspørsmålet.
- (4) Far innga ikke tilsvær og møtte ikke til hovedforhandlingen 30. mai 2024. Retten fant at far ikke hadde sannsynliggjort gyldig fravær og fremmet saken i hans fravær.
- (5) Ved Telemark tingretts dom 5. juni 2024 ble det avgjort at C skal ha fast bosted hos mor, og at far skal ha nærmere spesifisert samvær i ferier og på video/telefon hver uke.
- (6) Far innga 6. juni 2024 søknad om etterbevilling av fri sakførsel for tingretten, noe tingretten innvilget. Far anket deretter tingrettens dom.
- (7) Under saksforberedelsen for lagmannsretten søkte far om fri sakførsel for lagmannsretten.
- (8) Ved Agder lagmannsretts beslutning 8. november 2024 ble søknaden avslått.
- (9) A har anket lagmannsrettens beslutning til Høyesterett. Han anfører at lagmannsrettens beslutning er åpenbart uforsvarlig og urimelig, og viser blant annet til ulike anførte svakheter ved tingrettens saksbehandling samt sakens velferdsmessige betydning for ham.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at den påankede avgjørelsen er truffet ved beslutning. Det følger av tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-3 tredje ledd at beslutninger kan ankes «på det grunnlag at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten

kan treffe etter den anvendte bestemmelse, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig». Første alternativ innebærer at utvalget fullt ut kan prøve lagmannsrettens generelle lovtolking, jf. eksempelvis HR-2019-188 avsnitt 9 med videre henvisninger.

- (11) Lagmannsretten tar i beslutningen utgangspunkt i det som var uttalt i Statens sivilrettsforvaltnings rundskriv 20. desember 2016 (SRF-2017-1) kapittel 7.6 om urimelighetsvurderingen i rettshjelploven § 16 femte ledd i forbindelse med ankebehandling der søker er den ankende part. Det het her at det må kunne legges vekt på om han eller hun allerede har fått fri sakførsel for underinstansen, og at det *også* der saken er tapt uten at søkeren hadde hatt fri rettshjelp i underinstansen, *som hovedregel* er urimelig å innvilge fri sakførsel i ankesaken. Etter ordlyden i rundskrivet ble det altså her lagt til grunn at både i saker hvor søker har hatt og ikke har hatt fri sakførsel for underinstansen, gjelder en hovedregel om at fri sakførsel ikke skal innvilges for ankeinstansen.
- (12) Rundskrivet ble endret 15. november 2024 etter at Sivilombudet hadde tatt opp med Statens sivilrettsforvaltning om denne forståelsen var riktig, se SOM-2024-1621. Det fremgår nå, med henvisning til Rt-2012-1433, at det er et *moment* ved vurderingen om søkeren allerede har fått fri sakførsel for underinstansen, og at det samme gjelder dersom søkeren tapte uten å ha hatt fri sakførsel.
- (13) Endringen ble foretatt etter at lagmannsretten traff sin beslutning, men bygger på at rundskrivet slik det tidligere lød, ikke ble ansett forenlig med Rt-2012-1433. Etter ankeutvalgets syn fremstår endringen også som best forenlig med forarbeidene. Der omtales bestemmelsen som en sikkerhetsventil for de tilfelle hvor det for rettshjelpsmyndigheten fremstår som klart at fri sakførsel ikke bør gis, jf. Ot.prp. nr. 91 (2003–2004) s. 56. Det bør da ikke legges til grunn en hovedregel om avslag, verken i saker der søker hadde fri sakførsel for tingretten eller i saker der søkeren ikke hadde det.
- (14) Ankeutvalget ser det etter dette slik at beslutningen tar utgangspunkt i en uriktig forståelse av rettshjelploven § 16 femte ledd. Beslutningen blir å oppheve. Utvalget har ikke tatt stilling til anførselen om at beslutningen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig. Det er ikke krevd sakskostnader.
- (15) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)